

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ

Θεσσαλονίκη, 11 Αυγούστου 2023

Αριθ. Πρωτ.: οικ. 552926(19535)

Δ/ΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΛΙΕΙΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ: ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΦΥΤΟΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση: 26^{ης} Οκτωβρίου 64
Τ.Κ.: 546 27 Θεσσαλονίκη
Πληροφορίες: Δρ Ελένη Κων/νου Κουλακιώτη
Τηλέφωνο: 2313 330 334
Ηλεκτρονική Δ/ση: E.Koulakioti@pkm.gov.gr

ΠΡΟΣ: ΟΠΩΣ Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

ΘΕΜΑ: «Ίδς της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV) & Άρθρο 12 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2023/1032 τροποποίησης χρόνου ισχύος του Εκτελεστικού Κανονισμού 2020/1191»

ΣΧΕΤ.:

- A.**
- i.** το άρθρο 12 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2023/1032 της Επιτροπής της 25ης Μαΐου 2023 σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς εντός του εδάφους της Ένωσης του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ToBRFV) και την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191·
 - ii.** το έγγραφο 435/22531/09.05.2023 του Τμήματος Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Ν. Θεσσαλονίκης, το οποίο κοινοποιήθηκε στην Υπηρεσία μας, απόρριψης αίτησης Φυτοϋγειονομικού Διαβατηρίου “σπόρων προς σπορά” πιπεριάς λόγω ανίχνευσης του ToBRFV·
 - iii.** η Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) 12681/352685/2021¹ (Β' 5931)·
 - iv.** ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1191² της Επιτροπής της 11ης Αυγούστου 2020 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τους Εκτελεστικούς Κανονισμούς (ΕΕ) της Επιτροπής **α. 2023/1032** της 25ης Μαΐου 2023, **β. 2021/1809** της Επιτροπής της 13ης Οκτωβρίου 2021 και **γ. 2021/74** της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2021·
 - v.** ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/2031³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και
- B.** τα έγγραφα μας⁴:
- i.** 69906(2809)/04.02.2021, με θέμα «ToBRFV: Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2021/74 της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2021 τροποποίησης του Εκτελεστικού Κανονισμού 2020/1191»·

¹ Την Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) 12681/352685/2021 (Β' 5931) (https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi/?fek_pdf=20210205931), με θέμα: «Εξειδίκευση καταμερισμού αρμοδιοτήτων των αρμόδιων αρχών φυτοϋγειονομικού ελέγχου, ορισμός Επίσημων Υπαλλήλων Φυτοϋγειονομικών Υπηρεσιών και καθορισμός διαδικασιών για τη διενέργεια των επίσημων φυτοϋγειονομικών ελέγχων και άλλων επίσημων δραστηριοτήτων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαρτίου 2017, που διεξάγονται για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία για τη φυτοϋγεία», σας την αποστείλαμε μέσω του εγγράφου μας 849789(34740)ΠΕ/27.01.2022, το οποίο μαζί με τα συνημμένα του βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=955> στο πεδίο «Φυτοϋγειονομικό Καθεστώς».

² Τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής της 11ης Αυγούστου 2020 (L 262/6, 12.08.2020) «σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς στην Ένωση του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ToBRFV) και την κατάργηση της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2019/1615» σας τον είχαμε αποστείλει με το παραπάνω Βiii σχετικό έγγραφο μας το οποίο βρίσκεται αναρτημένο στην αφιερωμένη στον «ToBRFV» ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=956> στο πεδίο «Φυτοπαθόγona Καραντίνας».

³ Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2016 (L317/4, 23.11.2016), «σχετικά με προστατευτικά μέτρα κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 228/2013, (ΕΕ) αριθ. 652/2014 και (ΕΕ) αριθ. 1143/2014, και την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 69/464/ΕΟΚ, 74/647/ΕΟΚ, 93/85/ΕΟΚ, 98/57/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ, 2006/91/ΕΚ και 2007/33/ΕΚ», με τον οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από τις 14 Δεκεμβρίου 2019 το νέο καθεστώς φυτοϋγείας στην ΕΕ, σας τον είχαμε αποστείλει με το έγγραφο μας 3722/84848/ΠΕ/13.11.2019, το οποίο βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=955> στο πεδίο «Φυτοϋγειονομικό Καθεστώς». Την ενοποιημένη εκδοχή του σας την είχαμε επίσης αποστείλει μέσω του εγγράφου μας 792853(28036)ΠΕ/19.02.2020.

⁴ Τα σχετικά με τον ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV) έγγραφα μας βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=956> του ιστοτόπου της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (www.pkm.gov.gr), στον αφιερωμένο στα «Φυτοπαθόγona καραντίνας» ιστοχώρο.

- ii. 6045(134)/07.01.2021, με θέμα ΤοBRFV: «Εισαγωγές σπόρων τομάτας και πιπεριάς. Τροποποίηση του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191»·
- iii. **531078(20340)/30.12.2020, με θέμα ΤοBRFV: «Α. Αποστολή του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής»· «Β. Τήρηση απαιτήσεων του άρθρου 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 για τη διακίνηση των συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση» και «Γ. Φυτοϋγειονομικός έλεγχος διακινούμενου σπόρου τομάτας και πιπεριάς κοινοτικής προέλευσης»·**
- iv. 373836(14566)/20.07.2020, με θέμα ΤοBRFV - 20 Ιουλίου 2020: «Παρουσία του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας στην Ελλάδα»·
- v. 144032(4840)/09.03.2020, με θέμα «Φυτοϋγειονομικός έλεγχος διακινούμενου σπόρου τομάτας και πιπεριάς κοινοτικής προέλευσης»·
- vi. 130825(4360)/06.03.2020, με θέμα ΤοBRFV: «Παρουσία του ιού σε δείγματα τομάτας θερμοκηπίου των Νομών Χανίων (1) και Μεσσηνίας (3)» &
- vii. 628299(21786)/01.11.2019, με θέμα «ΤοBRFV: Αποστολή της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2019/1615 της Επιτροπής».

Με το παραπάνω Biii σχετικό μας έγγραφο σας είχαμε αποστείλει τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής της 11^{ης} Αυγούστου 2020 ([L262/6, 12.8.2020](#)) «σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς στην Ένωση του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ΤοBRFV) και την κατάργηση της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2019/1615».

Στο εν λόγω έγγραφο μας επισημαίναμε ότι θα έπρεπε στην παράγραφο 1β του άρθρου 7 του εν λόγω Κανονισμού στη θέση της φράσης «τα ίδια τα φυτά» να γράψετε τη λέξη «αυτοί» (δηλαδή «οι σπόροι») ή τη φράση «οι σπόροι».

Σύμφωνα με το άρθρο 12, με θέμα «Τροποποίηση του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191», του Εκτελεστικού Κανονισμού 2023/1032 της Επιτροπής της 25ης Μαΐου 2023 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1032&qid=1689939991881>), ο εν λόγω Εκτελεστικός Κανονισμός 2020/1191, ο οποίος είχε επίσης τροποποιηθεί με τους Εκτελεστικούς Κανονισμούς (ΕΕ) 2021/1809 της Επιτροπής της 13ης Οκτωβρίου 2021 και 2021/74 της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2021 (βλ. την ανεπίσημη⁵ επικαιροποιημένη εκδοχή του στην ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02020R1191-20211103>) θα είναι σε ισχύ μέχρι την 31η Αυγούστου του 2023.

Ως εκ τούτου όσον αφορά τον εν λόγω ισχύοντα μέχρι την 31η Αυγούστου του 2023 Κανονισμό 2020/1191, υπενθυμίζουμε τα ακόλουθα:

- Σύμφωνα με το άρθρο 2, με θέμα «Απαγορεύσεις σχετικά με τον ΤοBRFV» του εν λόγω Κανονισμού όπως τροποποιήθηκε και ισχύει: «Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ΤοBRFV) δεν επιτρέπεται να εισάγεται, να διακινείται, να διατηρείται, να πολλαπλασιάζεται ή να απελευθερώνεται στο έδαφος της Ένωσης.».

⁵ Το κείμενο αυτό αποτελεί απλώς εργαλείο τεκμηρίωσης και δεν έχει καμία νομική ισχύ. Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης δεν φέρουν καμία ευθύνη για το περιεχόμενό του. Τα αυθεντικά κείμενα των σχετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των προοιμίων τους, είναι εκείνα που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι διαθέσιμα στο EUR-Lex. Αυτά τα επίσημα κείμενα είναι άμεσα προσβάσιμα μέσω των συνδέσμων που περιέχονται στο ίδιο το κείμενο.

- Σύμφωνα με το **άρθρο 3**, με θέμα «Ανίχνευση ή υπόνοια παρουσίας του ToBRFV»: «Οποιοδήποτε πρόσωπο στο έδαφος της Ένωσης υποψιάζεται ή αντιλαμβάνεται την παρουσία του ToBRFV ενημερώνει αμέσως την αρμόδια αρχή φυτοϋγειονομικού ελέγχου της περιοχής του και της παρέχει όλες τις πληροφορίες που αφορούν την παρουσία ή την υπόνοια παρουσίας του ιού.».
- Σύμφωνα με το **άρθρο 4**, με θέμα «Μέτρα σχετικά με την επιβεβαιωμένη παρουσία του ToBRFV»: «Σε περίπτωση που η παρουσία ή η υπόνοια παρουσίας του συγκεκριμένου επιβλαβούς οργανισμού επιβεβαιωθεί επίσημα στο έδαφος κράτους μέλους, η αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους εξασφαλίζει ότι λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την **εξάλειψη** του ιού σύμφωνα με το **άρθρο 17**, με θέμα «**Εξάλειψη των ενωσιακών επιβλαβών οργανισμών καραντίνας**» του «**Κανονισμού για τη Φυτοϋγεία**» (ΕΕ) **2016/2031** (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2031&from=EL>).
- Σύμφωνα με το **άρθρο 5**, με θέμα «Έρευνες για την παρουσία του ToBRFV στα κράτη μέλη», τα κράτη μέλη διεξάγουν **ετήσιες επισκοπήσεις**, οι οποίες περιλαμβάνουν μακροσκοπικούς ελέγχους, δειγματοληψίες και εργαστηριακούς ελέγχους, για την παρουσία του ToBRFV σε φυτά προς φύτευση, σε σπόρους και καρπούς του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum* στο έδαφός τους, συμπεριλαμβανομένων των τόπων παραγωγής συγκεκριμένων σπόρων και συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση.
- Σύμφωνα με το **άρθρο 6**, το οποίο αφορά τη **διακίνηση των “φυτών προς φύτευση”** του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum* **επιτρέπεται να διακινούνται εντός της Ένωσης μόνον εάν συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο** κι εφόσον πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - α) τα εν λόγω φυτά έχουν καλλιεργηθεί σε τόπο παραγωγής στον οποίο είναι γνωστό ότι δεν απαντά ο ToBRFV, βάσει επίσημων επιθεωρήσεων που διενεργήθηκαν την κατάλληλη εποχή για την ανίχνευση του ιού, και, στην περίπτωση που τα φυτά παρουσιάζουν συμπτώματα μόλυνσης από τον ιό, τα φυτά έχουν υποβληθεί σε δειγματοληψία από την αρμόδια αρχή και εργαστηριακές εξετάσεις, και οι εργαστηριακές εξετάσεις έδειξαν ότι είναι **απαλλαγμένα από τον ToBRFV**.
 - β) οι παρτίδες των φυτών προς φύτευση του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum* έχουν διατηρηθεί χωριστά από άλλες παρτίδες του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum*, με την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων υγιεινής⁶ και φυσικού διαχωρισμού.

⁶ 1. Χρήση υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού, σπόρου δηλαδή, ο οποίος θα συνοδεύεται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο.

2. Χρήση καλλιεργητικού υποστρώματος που δεν έχει επαναχρησιμοποιηθεί και το οποίο είναι απαλλαγμένο από επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας (ύπαρξη πιστοποιητικών) και στην περίπτωση επαναχρησιμοποίησης, διενέργεια απολύμανσης (η οποία θα αποδεικνύεται μέσω τήρησης αρχείων).

Τα παραπάνω δεν εφαρμόζονται σε «φυτά προς φύτευση» ποικιλιών *Capsicum* spp. που είναι γνωστό ότι είναι ανθεκτικές στον ιό.

- Σύμφωνα με το **άρθρο 7**, το οποίο αφορά τη **διακίνηση των “σπόρων προς σπορά”** του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum*

1. επιτρέπεται να διακινούνται εντός της Ένωσης μόνον εάν συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο κι εφόσον πληρούν όλες τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) τα μητρικά φυτά τους έχουν παραχθεί σε τόπο παραγωγής όπου είναι γνωστό ότι δεν απαντά ο ToBRFV, βάσει επίσημων επιθεωρήσεων που διενεργήθηκαν την κατάλληλη εποχή για την ανίχνευση του συγκεκριμένου επιβλαβούς οργανισμού·

β) οι σπόροι ή τα μητρικά φυτά τους έχουν υποβληθεί σε δειγματοληψία και εργαστηριακές εξετάσεις για τον ToBRFV **από την αρμόδια αρχή** και έχουν βρεθεί, σύμφωνα με τις εν λόγω εργαστηριακές εξετάσεις, **απαλλαγμένα από τον ιό. Όταν υποβάλλονται σε εργαστηριακή εξέταση μητρικά φυτά, η δειγματοληψία πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό πριν από τη συγκομιδή των καρπών·**

γ) καταγράφεται και τεκμηριώνεται η καταγωγή όλων των παρτίδων των σπόρων.

Οι σπόροι που συγκομίστηκαν πριν από τις 15 Αυγούστου 2020 εξαιρούνται από την προϋπόθεση του στοιχείου α).

2. Οι σπόροι που συγκομίστηκαν πριν από τις 15 Αυγούστου 2020 υποβάλλονται σε δειγματοληψία και εργαστηριακές εξετάσεις για τον ToBRFV από την αρμόδια αρχή και βρίσκονται απαλλαγμένοι από τον εν λόγω επιβλαβή οργανισμό πριν από την πρώτη τους διακίνηση εντός της Ένωσης.

3. Η δειγματοληψία και οι εργαστηριακές εξετάσεις σε σπόρους διενεργούνται όπως ορίζεται στο παράρτημα του εν λόγω κανονισμού 2020/1191.

3. Διενέργεια **απολυμάνσεων σε επιφάνειες και εργαλεία** που χρησιμοποιούνται στους χώρους παραγωγής των φυτών και όσον αφορά τους **περιέκτες συνιστάται η χρήση καινούριων αλλιώς απαιτείται απολύμανση πριν από την επαναχρησιμοποίησή τους.**

4. Συνιστάται η **χρήση νερού το οποίο δεν ακολουθεί διαδρομή που μπορεί να το επιμολύνει με τον ToBRFV.**

5. Το **προσωπικό** που εργάζεται στους εν λόγω χώρους **πρέπει να έχει εκπαιδευτεί** από τον υπεύθυνο της επιχείρησης σχετικά με τα **μέτρα υγιεινής** που πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια παραμονής στον χώρο (**καταγραφή των αρχείων εκπαίδευσης**) και να **ακολουθεί αυστηρά μέτρα υγιεινής (χρήση στολής και γαντιών μιας χρήσης, χρήση απολυμαντικού για τα υποδήματα πριν και έπειτα από την είσοδό στον χώρο, αποφυγή κατανάλωσης τροφής και καπνίσματος κ.λπ.).**

6. **Πριν από την έναρξη και μετά το τέλος κάθε παραγωγικής διαδικασίας** για την παραγωγή της εκάστοτε παρτίδας φυτών προς φύτευση του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum*, **πρέπει ο χώρος να απολυμαίνεται και να τηρούνται τα αρχεία απολυμάνσεων.**

7. **Τήρηση ιχνηλασιμότητας** σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο **άρθρο 69, παρ. 1, 2, 4, 6 του Καν. (ΕΕ) 2016/2031** (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2031&from=EL>). (Κάθε επαγγελματίας ο οποίος προμηθεύεται σπόρους τηρεί, για κάθε μονάδα εμπορίας σπόρου προς σπορά αρχείο το οποίο του επιτρέπει να αναγνωρίσει τους επαγγελματίες οι οποίοι του το προμήθευσαν και κάθε επαγγελματίας ο οποίος προμηθεύει φυτά προς φύτευση τηρεί, για κάθε μονάδα εμπορίας φυτού προς φύτευση, που προμηθεύει, αρχείο το οποίο του επιτρέπει να αναγνωρίσει τους επαγγελματίες στους οποίους το προμήθευσε για **περίοδο τουλάχιστον τριών ετών** από την ημερομηνία κατά την οποία προμηθεύτηκαν ή προμήθευσαν το εν λόγω σπόρο προς σπορά ή φυτό προς φύτευση. Έπειτα από σχετική αίτηση, οι αναφερόμενοι επαγγελματίες γνωστοποιούν τις πληροφορίες των εν λόγω αρχείων στην αρμόδια αρχή.).

4. Οι παραπάνω παράγραφοι 1 & 2 δεν εφαρμόζονται σε σπόρους των ποικιλιών των ειδών του γένους *Capsicum* που είναι γνωστό ότι είναι ανθεκτικές στον ιό.

- Τα “φυτά προς φύτευση” και οι “σπόροι προς σπορά” του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum* - εκτός των ποικιλιών *Capsicum* spp. που είναι γνωστό ότι είναι ανθεκτικές στον ιό - καταγωγής τρίτων χωρών, επιτρέπεται να εισάγονται στην Ένωση **μόνον εάν συνοδεύονται από Πιστοποιητικό Φυτοϋγείας, σύμφωνα με το άρθρο 71 του Κανονισμού 2016/2031**, το οποίο στη στήλη «Πρόσθετη δήλωση» περιλαμβάνει στοιχεία των **άρθρων 8 & 9** του εν λόγω Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191.

Επισημαίνουμε ότι το 100% των φορτίων των “σπόρων προς σπορά” και “φυτών προς φύτευση” του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum* που εισέρχονται στην Ένωση μέσω της χώρας μας υπόκεινται σε έλεγχο εγγράφων, ταυτότητας και φυσικό (μακροσκοπικό έλεγχο και δειγματοληψία) και εργαστηριακές εξετάσεις από την αρμόδια αρχή στον συνοριακό σταθμό ελέγχου.

{Όσον αφορά τον «φυτοϋγειονομικό έλεγχο διακινούμενου “σπόρου προς σπορά” του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum* κοινοτικής προέλευσης»

σύμφωνα με:

- την Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) **12681/352685/2021** (Β΄ 5931).
- τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) **2020/1191** της Επιτροπής.
- τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) **2019/2072**⁷ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου,
- τον Κανονισμό (ΕΕ) **2017/625**⁸ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και
- τον Κανονισμό (ΕΕ) **2016/2031** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και σε συνέχεια του παραπάνω σχετικού εγγράφου μας Biii,

οι εν λόγω σπόροι προς σπορά - όπως ήδη αναφέρθηκε - κατά τη διακίνησή τους στον ενωσιακό χώρο συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο. Για την προστασία της χώρας μας από την εισαγωγή και διάδοση επιβλαβών οργανισμών τα Τμήματα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων {Τ.Α.Α. & Ε. [πρώην

⁷ Ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072 της Επιτροπής της 28ης Νοεμβρίου 2019 «για τη θέσπιση ενιαίων όρων για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τα προστατευτικά μέτρα κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και για την **κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 690/2008** της Επιτροπής και την **τροποποίηση του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2018/2019** της Επιτροπής» δημοσιεύθηκε στο τεύχος L 319 της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2019 της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (**L319/1, 10.12.2019**). Τον εν λόγω Κανονισμό σας τον είχαμε αποστείλει μέσω του εγγράφου μας 792853(28036)ΠΕ/19.02.2020, το οποίο μαζί με τα συνημμένα του βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=955> στο πεδίο «Φυτοϋγειονομικό Καθεστώς». (Βλ. την τελευταία ανεπίσημη επικαιροποιημένη έκδοσή του, της **12ης Ιουνίου του 2023**, στην ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02019R2072-20230612>).

⁸ Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625 (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 (**L95/1, 07.04.2017**) θεσπίζει το πλαίσιο για τη διενέργεια των επίσημων ελέγχων και άλλων επίσημων δραστηριοτήτων για την εξακρίβωση της ορθής εφαρμογής της νομοθεσίας της Ένωσης για την αγροδιατροφική αλυσίδα. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 165, τροποποιεί τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031 (νέος κανονισμός για τη φυτοϋγεία) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2016. (Η ανεπίσημη επικαιροποιημένη έκδοσή του της 28.01.2022 βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02017R0625-20220128>)

Κέντρα Ελέγχου Πιστοποίησης Πολλαπλασιαστικού Υλικού και Ελέγχου Λιπασμάτων (ΚΕ.Π.Π.Υ.Ε.Λ.)}, τα οποία μετά τη δημοσίευση της Κ.Υ.Α. 12681/352685/2021 (Β' 5931), στις 16.12.2021 [την οποία σας είχαμε αποστείλει μέσω του εγγράφου μας 849789(34740)ΠΕ/27.01.2022, με θέμα «Αποστολή της Κοινής Υπουργικής Απόφασης 12681/352685/08.12.2021 (Β' 5931) και του Προεδρικού Διατάγματος 37/02.06.2021 (Α' 94)» (βλ. ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=955>)] είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου για τα “φυτά προς φύτευση”, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι “σπόροι προς σπορά”, πραγματοποιούν δειγματοληπτικούς φυτοϋγειονομικούς ελέγχους κατά την άφιξη, των φορτίων σπόρων τομάτας και πιπεριάς άλλων κρατών μελών.

Ειδικότερα,

οι έμποροι - διακινητές της Μ.Ε. Θεσσαλονίκης, οι οποίοι διακινούν σπόρους τομάτας και πιπεριάς από άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε., υποχρεούνται να ενημερώνουν εγγράφως, τουλάχιστον 24 ώρες πριν την άφιξη του φορτίου, το Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων (Τ.Α.Α. & Ε.) Νομού Θεσσαλονίκης (πρώην (ΚΕ.Π.Π.Υ.Ε.Λ. Θεσσαλονίκης) της Δ/σης Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών Κεντρικής Μακεδονίας

το Τ.Α.Α. & Ε. ως η αρμόδια υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου των “σπόρων προς σπορά” πραγματοποιεί τους προβλεπόμενους φυτοϋγειονομικούς ελέγχους (εγγράφων, ταυτότητας και φυσικό έλεγχο). Ο έλεγχος εγγράφων και ταυτότητας λαμβάνει χώρα στο 100% των σπορομερίδων που προέρχονται από Κράτη Μέλη.

Εφόσον από τον έλεγχο εγγράφων προκύπτει ότι οι σπόροι έχουν ελεγχθεί με ELISA (ανοσολογική μέθοδος) τότε υποχρεωτικά λαμβάνεται επίσημο δείγμα από τους φυτοϋγειονομικούς ελεγκτές προκειμένου να γίνει έλεγχος των σπόρων με q-PCR (real time PCR).}

Όσον αφορά τον ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV), ο οποίος ανήκει στο γένος *Tobamovirus*⁹ της οικογένειας *Virgaviridae*, περιλαμβάνεται **από τον Σεπτέμβριο του 2020 στη λίστα A2¹⁰** (pests locally present in the EPPO region) του Ευρωπαϊκού και Μεσογειακού Οργανισμού Προστασίας Φυτών [European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO) (βλ. <https://gd.eppo.int/reporting/article-6887>)].

⁹ “Το γένος *Tobamovirus* περιλαμβάνει γνωστούς ιούς που προσβάλλουν την τομάτα, όπως είναι ο **ιός του μωσαϊκού του καπνού (TMV)**, ο **ιός του μωσαϊκού της τομάτας (ToMV)** και τον πιο πρόσφατα χαρακτηρισθέντα **ιό του ποικιλοχλωρωτικού μωσαϊκού της τομάτας (Tomato mottle mosaic virus, ToMMV)**. Στην πιπεριά συχνότερα απαντάται και δημιουργεί σημαντικά προβλήματα ο **ιός της ήπιας ποικιλοχλωρώσεως της πιπεριάς (Pepper mild mottle virus, PMMoV)**. Οι tobamo-ιοί είναι μεταξύ των ιών των φυτών αυτοί που πρώτοι αναλήφθηκαν και μελετήθηκαν. Περιλαμβάνει ραβδόμορφους RNA ιούς **με ανθεκτικότητα στις υψηλές θερμοκρασίες και μεγάλη βιωσιμότητα εκτός του φυτού ξενιστή τους**, καθώς **μπορούν να διατηρηθούν σε ξερά φύλλα για περισσότερα από 10 χρόνια**, χαρακτηριστικό σπάνιο για τους ιούς. Σύγκριση των γονιδιωμάτων (RNA) των tobamovirών μεταξύ τους με σύγχρονα βιοπληροφορικά εργαλεία έδειξε πιθανή προέλευση του ToBRFV μέσω **ανταλλαγής τμημάτων (ανασυνδυασμού) των γονιδιωμάτων του TMV και ToMMV που έλαβε χώρα σ' έναν κοινό ξενιστή**.”. (Πηγή: το συνημμένο i. γ άρθρο της Δρος κας Βαρβέρη.).

¹⁰ *Tomato brown rugose fruit virus (Tobamovirus) A2/438*
EPPO A2 pest: A pest recommended by EPPO to member countries, for regulation as a quarantine pest and which is present in the EPPO region.[<https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/documents>].

Η ασθένεια που ο ιός προκαλεί παρατηρήθηκε για πρώτη φορά στο Ισραήλ το φθινόπωρο του 2014. Ο ιός ταυτοποιήθηκε για πρώτη φορά σε τομάτες στην Ιορδανία το 2015¹¹.

Στην Ευρώπη η παρουσία του ιού διαπιστώθηκε για πρώτη φορά στη Γερμανία και στην Ιταλία το 2018. Με το παραπάνω Bvii. της 01.11.2019, μεταξύ άλλων σας είχαμε ενημερώσει για τη διαπίστωση για πρώτη φορά στη χώρα μας - τον Σεπτέμβριο του 2019 - της παρουσίας του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας σε δείγμα τομάτας θερμοκηπίου, στην περιοχή Παλαιοχώρα του Νομού Χανίων (βλ. <https://gd.eppo.int/reporting/article-6640>). Στην Ευρώπη την τρέχουσα χρονική στιγμή η παρουσία του ιού έχει διαπιστωθεί (βλ. <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/distribution> /Last updated: 2023-07-25), επίσης, στην Κύπρο, στη Δημοκρατία της Τσεχίας, στη Γαλλία, στην Ολλανδία, στην Πολωνία, στην Ισπανία, στην Τουρκία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Αλβανία, στην Αυστρία, στο Βέλγιο, στη Βουλγαρία, στη Φινλανδία, στην Ουγγαρία, στη Μάλτα, στη Νορβηγία, στην Πορτογαλία, στη Σλοβακία, στη Σλοβενία και στην Ελβετία. Στη χώρα μας έχει διαπιστωθεί σε 23 Νομούς. Πρόσφατα ο ιός ανιχνεύτηκε σε “σπόρους προς σπορά” αγρού παραγωγής σπόρων προς σπορά πιπεριάς¹² του Νομού Θεσσαλονίκης, ωστόσο μέχρι την παρούσα χρονική στιγμή δεν έχει διαπιστωθεί η παρουσία του ΤοBRFV σε καλλιέργειες παραγωγής καρπών τομάτας και πιπεριάς της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης.

Ο ΤοBRFV αποτελεί κίνδυνο μεγάλης σημασίας για την καλλιέργεια της τομάτας (*Solanum lycopersicum*) και της πιπεριάς (*Capsicum* spp.). Ιδιαίτερη ευπάθεια στον ΤοBRFV παρουσιάζουν οι ποικιλίες τομάτας οι οποίες διαθέτουν γονίδια ανθεκτικότητας για άλλους ιούς του γένους *Tobamovirus* (Tobacco mosaic virus, TMV και Tomato mosaic virus, ToMV).

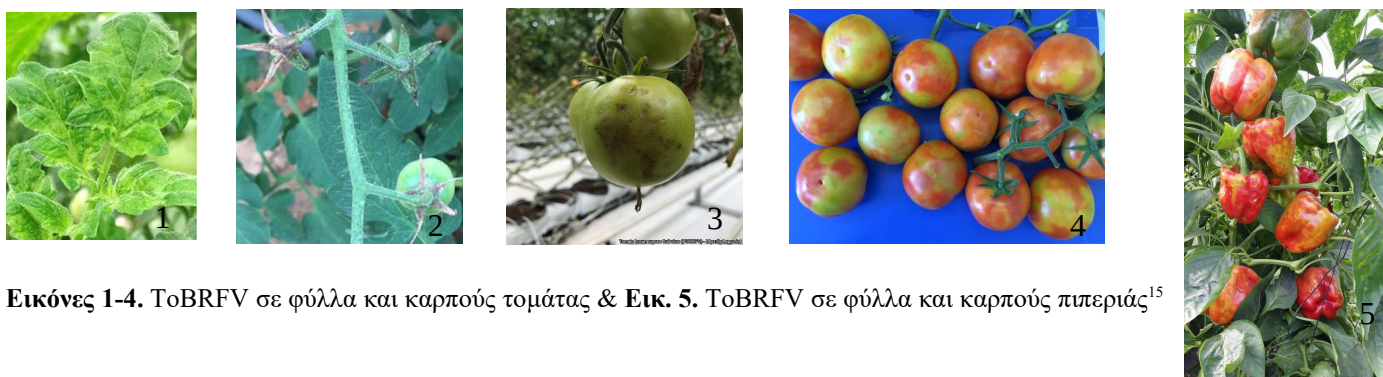
Πρωταρχική πηγή μόλυνσης του ΤοBRFV είναι ο μολυσμένος “σπόρος προς σπορά” και τα μολυσμένα «φυτά προς φύτευση». Το ποσοστό μετάδοσης του ιού με τον σπόρο, αν και μικρό, αρκεί εντούτοις στο να προκαλέσει μεγάλη ζημιά λόγω της ευκολίας περαιτέρω μηχανικής μετάδοσης. Βασική εστία μόλυνσης αποτελεί και το έδαφος, το οποίο, κυρίως αν παραμείνουν σε αυτό μολυσμένα φυτικά υπολείμματα, μπορεί να διατηρηθεί μολυσμένο για τουλάχιστον έξι (6) μήνες. Στη συνέχεια, η μόλυνση μπορεί να εξαπλωθεί με τις καλλιεργητικές εργασίες (δέσιμο, ξεβλάστημα, συλλογή κ.λπ.). Στις υδροπονικές καλλιέργειες ο ιός μπορεί να εισέλθει στο σύστημα του κυκλοφορούντος νερού και να μεταδοθεί περαιτέρω

¹¹ Salem N, Mansour A, Ciuffo M, Falk BW & Turina M (2016) A new tobamovirus infecting tomato crops in Jordan. *Archives of Virology*, 161(2), 503–506. <https://doi.org/10.1007/s00705-015-2677-7> .

¹² Η αρμόδια για τα “φυτά προς φύτευση” αρχή έλαβε τα σχετικά με την επιβεβαιωμένη παρουσία του συγκεκριμένου επιβλαβούς οργανισμού μέτρα, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Εκτελεστικού Κανονισμού 2020/1191, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (Ορισε οριοθετημένη περιοχή, η οποία αποτελείται από την προσβεβλημένη ζώνη που περιλαμβάνει τουλάχιστον τον τόπο παραγωγής - σε σπόρους του οποίου διαπιστώθηκε η παρουσία του συγκεκριμένου επιβλαβούς οργανισμού - και μία ζώνη ασφαλείας τουλάχιστον 30 m γύρω από την προσβεβλημένη στην οποία απαγορεύτηκε η παραγωγή των φυτών προς φύτευση και των σπόρων προς σπορά του είδους *Solanum lycopersicum* και των υβριδίων του και των ειδών του γένους *Capsicum*. Οι σπόροι στους οποίους ανιχνεύτηκε ο επιβλαβής ιός καραντίνας καταστράφηκαν.).

μέσω αυτού. **Ζιζάνια** όπως ο στύφνος (*Solanum nigrum*), η δατούρα η στραμώνιος (*Datura stramonium*) και το χηνοπόδιο το επιτοίχιο (*Chenopodium murale*) προσβάλλονται από τον ιό και μπορεί να λειτουργήσουν ως αποθήκες του ιού στη φύση. Η **μετάδοση** του ΤοBRFV, όπως και όλων των tobamo-ίων, επιτυγχάνεται κυρίως **μηχανικά**, με την **επαφή (τριβή) μεταξύ των φυτών και με τις καλλιεργητικές φροντίδες (δέσιμο, ξεβλάστημα, συλλογή κ.λπ.)** που εκτελούν οι εργαζόμενοι με **χέρια** που έχουν έρθει σε επαφή με μολυσμένο φυτό, με **ρούχα** που έχουν μολυνθεί και με τα **εργαλεία** με τα οποία έχουν χειριστεί μολυσμένα φυτά. “Τα **κινητά τηλέφωνα** έχουν επίσης ενοχοποιηθεί.” Οι **βομβίνοι (*Bombus terrestris*)** μπορούν επίσης να μεταδώσουν τον ιό κατά την επικονίαση των φυτών. “Έχουν σημειωθεί μεταδόσεις μέσω εντόμων που χρησιμοποιούνται για την επικονίαση και που μεταφέρουν μολυσμένη γύρη από φυτό σε φυτό. Μολυσμένες κυψέλες μπορούν να είναι υπεύθυνες για τη μόλυνση των επικονιαστών και τη μετάδοση του ιού μέσω αυτών.” Στις **υπό κάλυψη καλλιέργειες** “που υποφέρουν περισσότερο”, η μόλυνση μπορεί να προέλθει από ιικά σωματίδια που διατηρούνται, χάρη στην αξιοσημείωτη αντοχή τους επί των διαφόρων **κατασκευών**, από τις οποίες περνάνε με διάφορους τρόπους στα φυτά.

Όσον αφορά τον κίνδυνο από την ασθένεια, τα συμπτώματά¹³ της καθιστούν τους καρπούς της τομάτας και της πιπεριάς μη εμπορεύσιμους. Αφού ο ιός εισέλθει σε μία περιοχή τα μέτρα αντιμετώπισής του είναι πολύ περιορισμένα και βασίζονται κυρίως στην εκρίζωση των προσβεβλημένων φυτών για την εξάλειψη¹⁴ του παθογόνου μολύσματος από τον αγρό και σε αυστηρά μέτρα υγιεινής (βλ. <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/documents>).

Εικόνες 1-4. ΤοBRFV σε φύλλα και καρπούς τομάτας & Εικ. 5. ΤοBRFV σε φύλλα και καρπούς πιπεριάς¹⁵

¹³ Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας προκαλεί συμπτώματα (βλ. φωτογραφίες συμπτωμάτων στην ιστοσελίδα: <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/photos>) που εξαρτώνται από την ποικιλία του ξενιστή καθώς και τις συνθήκες του περιβάλλοντος. **Ασφαλής ανίχνευση του ιού επιτυγχάνεται μόνο με τη χρήση εργαστηριακών μεθόδων.**

Οι ποικιλίες τομάτας με το γονίδιο ανθεκτικότητας Tm-2² (που χρησιμοποιείται ενάντια σε άλλους tobamo-ιούς) είναι ευπαθείς στον ΤοBRFV. Τα συμπτώματα εμφανίζονται στα φύλλα, στα στελέχη και στους καρπούς.

Τα **φύλλα** μολυσμένων φυτών **τομάτας** παρουσιάζουν **χλώρωση, μωσαϊκό, ποικιλοχλώρωση** [mottle (η εναλλαγή διαφόρων αποχρώσεων του πρασίνου χρώματος πάνω στο ίδιο φύλλο χωρίς σαφή όρια διαχωρισμού μεταξύ των αποχρώσεων)], **κατσάρωμα, παραμόρφωση του ελάσματος και περιστασιακά στένωση. Οι ποδίσκοι, οι κάλυκες και οι μίσχοι εμφανίζουν νεκρωτικές κηλίδες. Οι καρποί εμφανίζουν κίτρινους / καστανούς δακτυλίους, καστανές περιοχές, ρυτίδωση, παραμορφώσεις και ανομοιόμορφη ωρίμανση και καθίστανται μη εμπορεύσιμοι. Τα φυτά εμφανίζουν μειωμένη ανθοφορία και καρπόδεση.**

Στην **πιπεριά (*Capsicum annuum*)**, τα συμπτώματα στα **φύλλα** περιλαμβάνουν **παραμορφώσεις του ελάσματος, κιτρινίσματα και μωσαϊκό.** Οι **καρποί** της πιπεριάς εμφανίζουν **παραμορφώσεις, ανομοιόμορφο χρωματισμό με κίτρινες και καστανές περιοχές και πράσινες ραβδώσεις** (Πηγή: Μεθοδολογία Έπισκόπησης Μ.Φ.Ι.).

¹⁴ Σύμφωνα με τα **σημεία 17 και 22, του άρθρου 2, του νέου κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031 (βλ. L317/4, 23.11.2016),**

«**εξάλειψη**»: η εφαρμογή φυτοϋγειονομικών μέτρων για την εξάλειψη ενός επιβλαβούς οργανισμού από μια περιοχή και «**φυτοϋγειονομικό μέτρο**»: κάθε επίσημο μέτρο με στόχο την παρεμπόδιση της εισαγωγής και/ή εξάπλωσης επιβλαβών οργανισμών καραντίνας...

«Καθώς δεν υπάρχουν θεραπευτικά μέτρα για τα προσβεβλημένα φυτά για την αντιμετώπιση του ΤοBRFV προτείνονται μόνο μέτρα πρόληψης και υγιεινής των καλλιεργειών, ενώ όπου εμφανίζεται ο ιός η εφαρμογή μέτρων εξάλειψής του, όπως:

- Χρησιμοποίηση υγιούς σπόρου.
- Συστηματικός έλεγχος των σπορειών και απομάκρυνση/καταστροφή των φυταρίων που τυχόν έχουν προσβληθεί ή εμφανίζουν ύποπτα συμπτώματα.
- Χρησιμοποίηση υγιών φυταρίων για φύτευση.
- Έλεγχος κατά διαστήματα των φυτών, μετά τη μεταφύτευσή τους στον αγρό ή στο θερμοκήπιο και απομάκρυνση/καταστροφή όσων εμφανίζουν συμπτώματα ίωσης. Συνιστάται εργαστηριακή επιβεβαίωση της παρουσίας του ΤοBRFV και στη συνέχεια προσεκτική καταστροφή όλων των φυτών σε απόσταση τουλάχιστον 1,5 μέτρου γύρω από το προσβεβλημένο φυτό, επειδή είναι πιθανό ότι και αυτά τα φυτά έχουν μολυνθεί, αλλά δεν έχουν ακόμη αναπτύξει συμπτώματα.
- Συχνή απολύμανση εργαλείων με εμβάπτιση σε διάλυμα χλωρίνης περιεκτικότητας 0,5% NaOCl ή Virkon® S ή αποβουτυρωμένου γάλακτος (τουλάχιστον 3,5% περιεκτικότητα σε πρωτεΐνη).
- “Πειραματικά έχει αποδειχθεί ότι ένας εργαζόμενος μπορεί να μεταδώσει με τα χέρια του τον ιό από ένα αρχικά μολυσμένο φυτό στα επόμενα εννέα (9) φυτά που θα χειριστεί, που αποτελεί τον μεγαλύτερο αριθμό φυτών που περιγράφεται στη βιβλιογραφία, υποδηλώνοντας την εξαιρετικά μεγάλη μολυσματικότητα και σταθερότητα του ιού. Έχει αποδειχθεί ότι ο ιός παραμένει μολυσματικός πάνω στα χέρια και στα γάντια για τουλάχιστον δυο (2) ώρες. “Πλύσιμο των χεριών με νερό και σαπούνι ακόμη και για 30 δευτερόλεπτα δεν είναι αποτελεσματικό για τον καθαρισμό από τον ιό”. Συνεπώς, πλύσιμο με σαπούνι για περισσότερο από 1 λεπτό και ξέπλυμα με άφθονο νερό πριν από κάθε χειρισμό των φυτών στα σπορεία και τις καλλιέργειες. Τούτο επιβάλλεται ιδιαίτερος μετά από τον χειρισμό ασθενών φυτών. [Δεν επιτρέπεται το κάπνισμα κατά τη διάρκεια χειρισμού των φυτών (Για όλους τους ιούς)].
- Χρησιμοποίηση ποδοναριών, φόρμας και γαντιών μιας χρήσης από τους εργαζόμενους που εκτελούν τις διάφορες καλλιεργητικές εργασίες και αλλαγή αυτών μεταξύ διαφορετικών εγκαταστάσεων.
- Αποφυγή επαφής των υγιών φυτών με τα χέρια/γάντια που έχουν έρθει σε επαφή με ασθενή φυτά (εκρίζωση, δέσιμο, κλάδεμα, κ.λπ.).
- Χρησιμοποίηση καθαρών ή απολυμασμένων πλαστικών τελάρων κατά τη συγκομιδή των καρπών, καθώς τα επαναχρησιμοποιούμενα πλαστικά τελάρα αν έχουν χρησιμοποιηθεί για μεταφορά μολυσμένων καρπών, μπορούν να μεταφέρουν τον ιό μετά σε μια αμόλυντη καλλιέργεια.

15 Πηγή των φωτογραφιών [Tomato brown rugose fruit virus | Vegetable diseases | Plant diseases | Biosecurity | Agriculture Victoria](#)

(Εικόνα 1 Luria et al., Agricultural Research Organization, Volcani Center, doi:10.1371/journal.pone.0170429

Εικόνα 2 Luria et al., Agricultural Research Organization, Volcani Center, doi:10.1371/journal.pone.0170429

Εικόνα 3 Diana Godinez, [EPPO Global Database](#)

Εικόνα 4 Aviv Dombrovsky, Agricultural Research Organization, Volcani Center

Εικόνα 5 Raed Alkowni, [EPPO Global Database](#))

(Αναφέρουμε ότι “πλύσιμο των τελάρων στους 70°C για 5 λεπτά δεν αρκεί για την αδρανοποίηση του ΤοBRFV, αλλά αυτή επιτυγχάνεται μόνο μετά από πλύσιμο στους 90°C για 5 λεπτά.”).

- Καλό πλύσιμο με απολυμαντικό όλων των επιφανειών, δίσκων, κ.λπ., εντός των θερμοκηπίων μεταξύ των μεταφυτεύσεων/φυτεύσεων.
- Μείωση κατά το δυνατόν της μετακίνησης των εργατών μεταξύ των διαφόρων τομέων της επιχείρησης.
- Καταστροφή των ζιζανίων στους περιβάλλοντες χώρους των θερμοκηπίων, καθώς, όπως ήδη αναφέρθηκε, ζιζάνια όπως ο στύφνος (*Solanum nigrum*), η δατούρα η στραμώνιος (*Datura stramonium*) και το χηνοπόδιο το επιτοίχιο (*Chenopodium murale*) προσβάλλονται από τον ιό και μπορεί να λειτουργήσουν ως αποθήκες του ιού στη φύση.
- Αποφυγή εισόδου ζώων εντός των εγκαταστάσεων.
- Μέριμνα για απομάκρυνση και καταστροφή των υπολειμμάτων της καλλιέργειας καθώς και απολύμανση των χώρων του θερμοκηπίου.
- Αποφυγή κατανάλωσης τροφίμων εντός των εγκαταστάσεων
- Ύπαρξη ταπέτων με απολυμαντικό στην είσοδο των θερμοκηπίων.».

«Σε περίπτωση διαγνωσμένης μόλυνσης προτείνονται διάφορες εναλλακτικές όπως:

- Μέριμνα για απομάκρυνση και καταστροφή των υπολειμμάτων της καλλιέργειας, καθώς και απολύμανση των χώρων του θερμοκηπίου.
- Αμειψισπορά με μη ευπαθή στον ιό φυτικά είδη (π.χ. αγγουριά).
- Προσεκτική φύτευση με απολύμανση εδάφους στο σημείο φύτευσης με σταθεροποιημένη χλωρίνη 2.000 ppm 1 μέρα πριν τη φύτευση.
- Χρησιμοποίηση ανθεκτικών υποκειμένων μελιτζάνας».

(Πηγή - μεταξύ άλλων - το Μ.Φ.Ι. και το συνημμένο i. γ σχετικό άρθρο της Ιολόγου του Δρος κυρίας Βαρβέρη).

Με σκοπό την εξάλειψη του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας από τη χώρα μας, παρακαλούμε τους παραλήπτες του εγγράφου οι οποίοι είναι:

- επαγγελματίες/υπεύθυνοι επιχειρήσεων παραγωγής ή/και διακίνησης σπόρων τομάτας και πιπεριάς να τηρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 7 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 παράγοντας ή/και διακινώντας σπόρους απαλλαγμένους από τον ΤοBRFV, οι οποίοι θα συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο·

- επαγγελματίες/υπεύθυνοι επιχειρήσεων παραγωγής ή/και διακίνησης «φυτών προς φύτευση» τομάτας και πιπεριάς να εφαρμόζουν τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191 παράγοντας ή/και διακινώντας φυτά απαλλαγμένα από τον ΤοΒRFV, τα οποία θα συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο. Οι παραγωγοί σποροφύτων τομάτας και πιπεριάς να τηρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 για τη διακίνηση των συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση.

Παρακαλούμε, επίσης, τους συναδέλφους Γεωπόνους, οι οποίοι ασχολούνται με τη διάγνωση και την αντιμετώπιση ασθενειών των φυτών ή/και τη διακίνηση «σπόρων προς σπορά» και «φυτών προς φύτευση» τομάτας και πιπεριάς να ενημερώνουν τους παραγωγούς καρπών των εν λόγω φυτών για την ασθένεια που ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ΤοΒRFV) προκαλεί και για τα μέτρα αντιμετώπισής της.

Με το παρόν έγγραφο σας αποστέλλουμε:

- α. τη 2η έκδοση (12/2019) του ενημερωτικού φυλλαδίου (συνημμένο i. α) και
- β. το έγγραφο, με θέμα «Συμπτωματολογία του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (ΤοΒRFV) (Για χρήση των παραγωγών φυτών προς φύτευση και καρπών τομάτας και πιπεριάς)» με σημαντικές πρόσθετες πηγές πληροφόρησης (Βλ. στην τέταρτη και πέμπτη σελίδα της 7ης πηγής του: https://euroseeds.eu/app/uploads/2019/08/19.0474.1-Factsheet_ToBRFV.pdf πολύτιμες λεπτομερείς συστάσεις της Euroseeds - μέλος της οποίας είναι κι ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πολλαπλασιαστικού Υλικού (Σ.ΕΠ.Υ.) - τόσο για άτομα που εργάζονται όσο και για άτομα που επισκέπτονται στους χώρους καλλιέργειας των εν λόγω φυτών.) (συνημμένο i. β), του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.Α.Α. & Τ.) &
- γ. το άρθρο της Δρος κυρίας Χριστίνας Βαρβέρη, Φυτοπαθολόγου - Ιολόγου του Μπενακείου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου, στο περιοδικό Γεωργία - Κτηνοτροφία (Τεύχος 3/2020) του ΑγροΤύπου, με θέμα «Ο Ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (*Tomato Brown Rugose Fruit Virus*, ΤοΒRFV) Νέα απειλή των καλλιεργειών τομάτας και πιπεριάς» (συνημμένο i. γ), τα οποία βρίσκονται αναρτημένα στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπ.Α.Α. & Τ. στο πεδίο του Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου¹⁶.

Παρακαλούμε, επίσης, δείτε στο you tube https://www.youtube.com/watch?v=6t3_m-FS6UI την παρουσίαση της Δρος κας Χ. Βαρβέρη, με θέμα "Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας", στον χρόνο 3:29' έως 3:44' [3:49' μαζί με τις ερωτήσεις (από τον συνολικό χρόνο των εννέα

¹⁶ Βλέπετε εν γένει πληροφορίες για τον ιό και τα συνημμένα i. α-γ σε μορφή pdf: http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Georgika_Farmaka/Fytoeigionomikos_Elegchos/ToBRFV_nppo_bpi_v2.pdf
http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Georgika_Farmaka/Fytoeigionomikos_Elegchos/Symptomatology%CE%A4%CE%BF%CE%92RFV.pdf
http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Georgika_Farmaka/Fytoeigionomikos_Elegchos/ToBRFV_BPI_article.pdf
στον αφιερωμένο στον «Φυτοϋγειονομικό Έλεγχο» ιστότοπο του Τμήματος Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου, της Δνσης Προστασίας Φυτικής Παραγωγής του Υπ.Α.Α. & Τ. <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/crop-production/fitoprostasiamenu/fitovgeia>

ωρών και 10 λεπτών)] των παρουσιάσεων της 3ης (Πέμπτη 23.02.2023) της 8ης Πανελλήνιας Συνάντησης Φυτοπροστασίας, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Λάρισα στις 21-24.02.2023.

Σημαντική είναι η αφιερωμένη στον ToBRFV ιστοσελίδα <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV> του Ευρωπαϊκού και Μεσογειακού Οργανισμού Προστασίας Φυτών [European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO)].

Με το παρόν έγγραφο (πρόκειται να ακολουθήσει και σχετικό έγγραφο αποστολής του) σας αποστέλλουμε, επίσης, τον Εκτελεστικό Κανονισμό 2023/1032 της Επιτροπής της 25ης Μαΐου 2023 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1032&qid=1689939991881>), χρόνος εφαρμογής του οποίου είναι το χρονικό διάστημα από την 1η Σεπτεμβρίου 2023 έως την 31η Δεκεμβρίου 2024 (Βλ. συνημμένο ii.).

Το παρόν έγγραφο πρόκειται να αναρτηθεί στη σχετική με τον ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV) ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=956> της Δ.Α.Ο. & Α. Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης στον αφιερωμένο στα «Φυτοπαθογόνα καραντίνας» ιστοχώρο μας.

Συνημμένα:

- i.** **α.** το ενημερωτικό φυλλάδιο (έκδοση 2η 12/2019), με θέμα «Ιός της Καστανής Ρυτίδωσης των Καρπών Τομάτας (Tomato Brown Rugose Fruit Virus, ToBRFV)» και **β.** το έγγραφο, με θέμα «Συμπτωματολογία του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (ToBRFV) (Για χρήση των παραγωγών φυτών προς φύτευση και καρπών τομάτας και πιπεριάς)» του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.Α.Α. & Τ.) & **γ.** το σχετικό άρθρο στο περιοδικό Γεωργία - Κτηνοτροφία της Ιολόγου του Μ.Φ.Ι. Δρος κυρίας Χριστίνας Βαρβέρη και
- ii.** **α & β.** ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1032 της Επιτροπής της 25ης Μαΐου 2023 ([L 139/34, 26.5.2023](#)) «σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς εντός του εδάφους της Ένωσης του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ToBRFV) και την τροποποίηση του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191» (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα).

Μ. Ε. ΑΝΤΙΠΕΡ/ΧΗ Μ.Ε.Θ.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΔΡ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

ΠΡΟΣ:

1. Επαγγελματίες¹⁷ / υπευθύνους επιχειρήσεων παραγωγής και διακίνησης φυτών¹⁸, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων¹⁹ της Μ.Ε. Θεσσαλονίκης εγγεγραμμένους στο Μητρώο για τη δυνατότητα χρήσης φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου [Υπ' όψιν υπευθύνων φυτοϋγειονομικών θεμάτων (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]
2. α. & β. Δήμους & Αγροτικούς Συνεταιρισμούς Μ.Ε. Θεσσαλονίκης [Υπ' όψιν Γεωπόνων (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]
3. Καταστήματα Εμπορίας Γεωργικών Φαρμάκων [Υπ' όψιν υπευθύνων επιστημόνων (μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Υπ.Α.Α. &Τ.
i) Περιφερειακό Κέντρο Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου (Π.Κ.Π.Φ. & Π.Ε.) Θεσσαλονίκης, Ταχ. Θυρ. 60436, Θέρμη, 570 01 Θεσσαλονίκη, Ηλεκτρονική Δ/ση: rkrfpe7@gmail.gr (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)

¹⁷ Σύμφωνα με τα σημεία 9 & 10, του άρθρου 2, με θέμα «Ορισμοί, του κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031:

9) «επαγγελματίας»:κάθε πρόσωπο, που διέπεται από το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο, το οποίο ασκεί κατ' επάγγελμα και είναι κατά νόμο υπεύθυνο για μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες δραστηριότητες που αφορούν φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα:

- α) φύτευση·
- β) γενετική βελτίωση·
- γ) παραγωγή, συμπεριλαμβανομένων της ανάπτυξης, του πολλαπλασιασμού και της διατήρησης·
- δ) είσοδος και διακίνηση εντός και εκτός της επικράτειας της Ένωσης·
- ε) διαθεσιμότητα στην αγορά·
- στ) αποθήκευση, συλλογή, αποστολή και επεξεργασία·

10) «εγγεγραμμένος επαγγελματίας»:επαγγελματίας που είναι εγγεγραμμένος σύμφωνα με το άρθρο 65.

¹⁸ Σύμφωνα με το σημείο 1, του άρθρου 2, με θέμα «Ορισμοί», του κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031 για τα «φυτά» ισχύει ο ακόλουθος ορισμός: τα ζωντανά φυτά και τα ακόλουθα ζωντανά μέρη φυτών:

- α) σπόροι, υπό τη βοτανική τους έννοια, διαφορετικοί από εκείνους που δεν προορίζονται για σπορά·
- β) φρούτα, υπό τη βοτανική τους έννοια·
- γ) λαχανικά·
- δ) κόνδυλοι, κονδυλώδης βλαστός, βολβοί, ριζώματα, ρίζες, υποκείμενα, στόλωνες·
- ε) βλαστοί, στελέχη, καταβολάδες·
- στ) κομμένα άνθη·
- ζ) κλαδιά με ή χωρίς φύλλωμα·
- η) κομμένα δέντρα που διατηρούν το φύλλωμά τους·
- θ) φύλλα, φύλλωμα·
- ι) καλλιέργειες φυτικών ιστών, συμπεριλαμβανομένων των καλλιεργειών κυττάρων, του βλαστοπλάσματος, των μεριστωμάτων, των χιμαιρικών κλώνων και του υλικού από μικροπολλαπλασιασμό·
- ια) ζωντανή γύρη και σπόρια·
- ιβ) οφθαλμοί, τεμάχια φλοιού με οφθαλμό, μοσχεύματα, εμβόλια, εμβολιασμένα φυτά.

¹⁹ Σύμφωνα με τα σημεία 2, 3, 4 & 5, του άρθρου 2, με θέμα «Ορισμοί», του κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031:

2) «φυτικά προϊόντα»: μη μεταποιημένο υλικό φυτικής προέλευσης και τα μεταποιημένα προϊόντα τα οποία, εκ φύσεως ή λόγω της επεξεργασίας τους, είναι δυνατόν να δημιουργήσουν κίνδυνο εξάπλωσης επιβλαβών οργανισμών καραντίνας.

Εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στις εκτελεστικές πράξεις που εκδίδονται δυνάμει των άρθρων 28, 30 και 41, η ξυλεία μπορεί να θεωρηθεί «φυτικό προϊόν» μόνο αν πληροί ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια:

- α) διατηρεί εν όλω ή εν μέρει τη φυσική στρογγυλή της επιφάνεια, με ή χωρίς φλοιό·
 - β) δεν έχει διατηρήσει τη φυσική στρογγυλή της επιφάνεια λόγω πριονίσματος, κοπής ή σχισίματος·
 - γ) βρίσκεται υπό μορφή πλακιδίων, τεμαχιδίων, πριονιδίων, υπολειμμάτων κατεργασίας ξύλου ή ροκανιδίων και δεν έχει υποστεί επεξεργασία που να περιλαμβάνει συγκόλληση, θέρμανση ή συμπίεση, ή συνδυασμό των μεθόδων αυτών για την παραγωγή σύμπηκτων, πλίνθων, κόντρα πλακέ ή μορισανιδίων·
 - δ) χρησιμοποιείται ή προορίζεται να χρησιμοποιηθεί ως μέσο συσκευασίας, ανεξάρτητα από το αν η τρέχουσα χρήση του είναι για τη μεταφορά εμπορευμάτων·
- 3) «φύτευση»: κάθε εργασία για την τοποθέτηση φυτών σε μέσο ανάπτυξης, ή με εμβολιασμό ή με παρόμοιες ενέργειες, προκειμένου να διασφαλιστεί η επακόλουθη ανάπτυξη, αναπαραγωγή ή πολλαπλασιασμός τους·
- 4) «φυτά προς φύτευση»: φυτά που προορίζονται να παραμείνουν φυτευμένα, να φυτευτούν ή να αναφυτευτούν και
- 5) «άλλο αντικείμενο»: κάθε υλικό ή αντικείμενο, εκτός από τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα, ικανό να συντηρεί ή να μεταδίδει επιβλαβείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του χώματος ή του καλλιεργητικού υποστρώματος.

ii.) Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Θεσ/νίκης [Πρώην Κέντρο Ελέγχου Πιστοποίησης Πολλαπλασιαστικού Υλικού και Ελέγχου Λιπασμάτων (ΚΕ.Π.Π.Υ.Ε.Λ.) Θεσ/νίκης], Λ. Γεωργικής Σχολής, 570 01 Θέρμη Θεσσαλονίκης, Ηλεκτρονική Δ/ση: keppyel1@gmail.com (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)

iii) Ελληνικό Γεωργικό Οργανισμό «ΔΗΜΗΤΡΑ» (ΕΛΓΟ «ΔΗΜΗΤΡΑ»)

α. Ινστιτούτο Γενετικής Βελτίωσης & Φυτογενετικών Πόρων, Ε.Ο. Θεσσαλονίκης - Πολυγύρου, Τ.Κ.: 570 01 Θέρμη Θεσσαλονίκης, Τ.Θ.: 60458, Ηλεκτρονική Δ/ση: dir.kge@nagref.gr (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας) και

β. Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών (Ι.Δ.Ε.), Εργαστήριο Δασικής Εντομολογίας και Νηματωδών, 57006 Βασιλικά - Θεσ/νίκη [Υπ' όψιν Ειδικού Ερευνητή: Δρος Αβτζή Δημητρίου, Ηλεκτρονική Δ/ση: dimitrios.avtzis@fri.gr (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]

2. Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΓΕΩΤ.Ε.Ε.) - Παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας, Ελευθερίου Βενιζέλου 64, Θεσσαλονίκη, Ηλεκτρονική Δ/ση: geotekma@otenet.gr (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)
3. Σωματείο Γεωπόνων Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ελλάδας & Ομοσπονδία Συλλόγων Γεωπόνων Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ελλάδας (Ο.Σ.Γ.Ι.Υ.Ε.), Μαραθώνος 11, Τ.Κ.: 546 38, Ηλεκτρονική Δ/ση: osgiye@gmail.com [Υπ' όψιν Βασιλείου Γουτούλη (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]
4. Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Πολλαπλασιαστικού Υλικού (ΣΕΠΥ), Ηπείρου 5, 104 33, Αθήνα, Ηλεκτρονική Δ/ση: info@sepy.gr (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

Επίσημους Υπαλλήλους της Φυτοϋγειονομικής Υπηρεσίας της Δ.Α.Ο. & Α. Μ.Ε. Θεσσαλονίκης